

M E M O R I A M

VIRI AMPLISSIMI

MARTINI CARLIEBII SILLERII

MAGNIFICI IN CIVITATE HAMBURGENSEI

CONSULIS

EX PUBLICA AUCTORITATE CIVIBUS SUIS COMMENDAT

CHRISTIANUS PETERSEN,

PH. DR., PHILOLOGIAE PROF. P. O.,

ANNO CONSULIS EMORTUALI GYMNASII ACADEMICI RECTOR.

HAMBURGI 1837.

Typis IOANNIS AUGUSTI MEISSNERI, AMPLISSIMI SENATUS, GYMNASII ET IOANNIS TYPOGRAPHI.

Quoties hominem fato cedere videmus, de corporis nostri fragilitate admoniti dolore afficimur eo graviore, quo pluris aestimandus erat, qui et suis et civibus est ereptus. Quod si de singulis hominibus sentimus, quid quod totae interdum familiae vel gentes intereunt. Gentis Sillemiae familia, ex qua Noster ortus est, in urbe nostra tantum excelluit, ut per tria fere secula homines ex ea nati in Senatu sederint. Neque exigua est gloria, quae inde accrescit genti, cum Senatores apud nos non nascantur, sed e viris dignissimis eligantur. Duodecim vero Sillemii in eorum ordinem cooptati suis quisque meritis hunc honorem continuarunt atque fere hereditarium fecerunt, quorum ultimus noster Martinus Garliebuis summum magistratum nactus cum vita fere stirpem non quidem gentis, sed familiae suae virilem finivit. Idque iure mihi dolendum videtur, civitatem nostram spe esse privatam, fore, ut filii vel nepotes maioribus similes salutis publicae opes atque vires navent.

En tabulam familiae Sillemianae:

Garlieb Sillem J. U. L., natus d. 13. Maii 1726, senatui ab epistolis 1764, Syndicus 1767, mortuus d. 30. Maii 1792. Matrimonio sibi iunxit 1758 d. 28. Junii *Joannam Margaretham*, Consulis *Martini Ludovici Schele* filiam, natam d. 1. Julii 1728, mortuam d. 5. Julii 1805.

Hieronymus Wolder J. U. L., natus 1763 d. 10. Nov., mortuus d. 11. Nov. 1824, uxorem duxit Catharinam Elisabetham Paulinam Stelling.	Catharina Margaretha, nata 1765 d. 24. Octbr., nupta 1792 d. 20. Nov. Valentino Antonio Lappenberg, Med. Dri., qui natus erat d. 9. Sept. 1759, mortuus est Hamburgi d. 3. Julii 1819.	Lucia, nata 1767 d. 13. Martii, mortua d. 2. Oct. 1831.	MARTINUS GARLIEB, natus 1769 d. 18. Jan., ex anno 1814 senator, a. 1829 consul. Matrimonio sibi iunxit 1825 d. 16. Maii Charl. Doroth. de Pechlin, Schubackii viduam; mort. est 1835 d. 24. Febr.	Maria Theresia, nata d. 20. Jun. 1771, mortua d. 4. Maii 1798, nupta 1789 Joanni Danieli Luis, Notario Caesareo, qui mortuus est d. 1. Martii 1816.
Hans Wolder Dr. Jur. et Med., natus 1796 d. 8. Aprilis, uxorem duxit d. 8. Apr. 1829 Ann. Evelin. Carvick, est mortuus 1835 d. 18. Martii.	Joa. Martinus J. U. Dr., multis litterarum societatis adscriptus, natus 1794 d. 30. Julii, tabul. public. custos ex anno 1823. Primum matrimonio sibi iunxit a. 1825 Mariam Aemil. Baur, quae eodem anno mortua est, deinde anno 1827 eius sororem Marian. Luisam, quae tres ei peperit filias et unum filium.		Carol. Henr., nata 1796 d. 9. Oct., nupta 1819 Frider. Andr. Stromeier, regis Hanno- verae a con- siliis iuris, cui peperit duas filias.	Elisabetha Friderica, nat. d. 30. Sept. 1798, nupta 1819 Ernesto Aug. Stromeier Med. Dri., qui mortuus est 1828 relict. tribus filiabus.

Exstant igitur ex hac familia senatoria stirpis femineae cognati, quibus, gloriae avitae aemulis, sicuti uxori eiusque liberis atque amicis universis imprimis sacram esse volumus hanc consulis vita defuncti memoriam.

Filius Garliebii, Syndici Magnifici natu maior, cognomine Wolder, quem pater ingenio excellere arbitratus erat, eo suadente litteris deditus in iurisprudentia colenda eo progressus est, ut Licentiati honore dignus haberetur. Opibus necessariis instructus causis dicendis quaestum facere non admodum curabat; at, usuris temporum calamitate deminutis motus, eam ne curam praetermitteret, sub Franco-gallorum imperio a consiliis Praefecturae factus est. Francogallis expulsis otium aspernatus collegio apud nos operibus publicis aedificandis vel reficiendis praefecto ab epistolis fuit usque ad mortem, cui succubuit anno 1824 exeunte.

Filium minorem natu, MARTINUM GARLIEBIUM Nostrum, cum pater negotiis gerendis aptiorem putaret, mercatorem designaverat. Eo igitur auctore frequentavit Academiam mercatoriam, quae Büschio, Gymnasii Academici Professore, moderante apud nos florebat. Larga, quam insti-

tutum illud praebebat, discendi copia mentem excitavit eoque litterarum amore inflammavit, ut, quantum linguarum veterum ignaro liceret, multos homines doctos scientia et liberali eruditione superaret. Büschius quam carus fuerit discipulis, docet monumentum in vallo nostro ad Alsterae ripam exstructum. Hunc Mathesis Professore cum doctorem nactus esset, iam non est mirum, mathesis et purae et applicatae studio puerum esse incensum. Ad hasce disciplinas alendas aequae ac promovendas quid vir contulerit, postea videbimus. Neque desiit discere relicta schola, ad Solonis potius exemplar usque ad mortem aliquid addiscere studebat.

Quindecim annos natus, die 5. Octobris 1784, Joanni Schubackio in disciplinam datus est, quo duce cognosceret, quae ad mercaturam feliciter instituendam negotiaque prudenter agenda pertinerent. Erat autem magister ille et officiosus et negotiosus, cuius quanta fuerit auctoritas etiam apud exteros, intelligit, qui perpendit, eum a rege Lusitaniae anno 1790 esse electum, qui apud civitatem nostram Germaniamque inferiorem totam illius regni negotia procuraret; eundem commercio, quod Napo-

leontis imperio interruptum erat, instaurato, Consul Generalis nomine in eandem dignitatem esse restitutum. Hoc auctore didicit Sillemius, quam arctum intercederet vinculum inter mercaturam et artem moderandarum civitatum, quantique momenti reipublicae bene regendae esset res pecuniaria, quantum denique commodi inde capere possent negotiatores. Sed etiam alia fundamenta habet mercatura, quippe quae, sicuti vis vitalis corpori humano, cuique terrae adportet necessaria. Sunt autem cum quae e terra gignuntur, quibus vescamur, corpus vestiamus domosque instruamus, tum quae hominum manus fabricantur ad vitam sustentandam atque exornandam. Itaque cum rerum naturalium cognitio, tum notitia eorum, quae hominum solertiae debentur opificia et artificia, maxime commendanda est mercatori. Quamquam illam rerum naturalium scientiam minime aspernabatur, studiosius tamen incubuit in eas artes atque disciplinas, quibus nititur opificum et artificum industria, mathesin dico, technologiam atque bonarum artium rationem. Haec potissimum studia magna cum diligentia colebat, cum tiro esset in mercatura magistroque in negotiis administer, iisque impendit

tempus a negotiis liberum, quod alii voluptatibus et ludis ceterisque delectationibus minus honestis tribuere solent. Neque utilitatem praecipue spectabat, quae inde redundabat in negotia melius gerenda, sed animi cultum quaque liberali institutione augendum. Eodem amore amplectebatur litteras elegantes; non patrio tantum sermone, sed etiam linguis exterorum populorum optimos quosque poetas et historicos et legere poterat et diligentissime lectitabat. Neque lectione constitit, sed consuetudinem etiam atque usum appetebat virorum doctorum et liberaliter institutorum, a quibus aliquid addisceret, eorumque sermones adamabat, qui in artibus et rebus mechanicis versati sunt. Hanc rationem potissimum sequebatur, ex quo Joannes Schubackius, qui antea fuerat magister, eum sibi socium adiunxit. Factum vero hoc est initio anni 1800. Diu libris tantum et hominibus doctis, qui apud nos vivebant, ad scientiam et peritiam augendam uti potuit. Anno demum octavo huius seculi viro ardentissima discendi cupiditate praedito contigit Parisios adire. Negotia quidem postularunt, ut iter illud susciperet, sed sex menses, quos ibi degit, otium quoque praebebant optatissimum, quod

in conventibus hominum contereret vel ad studia conferret. Virorum enim tum in Gallia multum valentium appetebat et sibi paravit consuetudinem, quae postea, urbe nostra a Francogallis occupata, et ipsi et reipublicae nostrae magnae fuit utilitati. Signa, tabulas pictas aliaque artificia in suo quaeque genere optima bellis fere continuis Francogallitum ex Italia et magna Germaniae parte conquistata in aedificio magnifico antea regio, quod Louvre appellatur, accumulaverant, ut nusquam terrarum tantum artium theatrum esset, nusquam tanta monumentorum copia. Ex hisce artificiis contemplandis non tantum praesens delectationem liberalissimam capiebat, sed etiam venusti sensum acuebat artiumque denique historiam accuratius cognoscebat. Quam in negotiis gerendis habilitatem, quam rerum publicarum peritiam nactus sit, civium eius scientiam non fugit. Merito a. 1807 in collegium est cooptatus, quod commodis commercii consulit. Bella, quae tum gerebantur, plurimis pernicioso, eius prudentiae atque cautioni non modo nihil damni, sed multum commodi attulerunt.

Quo tempore urbs nostra in Francogallorum imperio et ditioe erat, publica munera, quantum

licebat, administrare noluit. Camerae vero commerciali tum ad tempus institutae se adscribi passus est. Neque recusare potuit, quominus iudex constitueretur in tribunali rebus mercatoriis diiudicandis destinato. Quod munus cum iureiurando interposito suscepisset, anno 1813 die 11. Februarii, Francogallis non multo post repulsis, deposuit, iisdem recuperantibus urbem nostram, iterum administrare debuit.

Quanta apud peregrinos eius fuerit auctoritas, luculentum exstat exemplum. Cum Vir Magnificus J. H. Heise detrectaret urbis magisterium, quod ad tempus susceperat, amplius administrandum, una cum J. H. Bartelsio et A. A. Abendrothio, qui antea in ordine Senatorum sederant, propositus est inter eos, e quibus hic magistratus crearetur. Magister vero urbis tum erat summus inter magistratus urbanos, et viri, quibus aequiparatus est, litteris, imprimis iurisprudentiae, operam navarant, in negotiis civilibus erant versatissimi atque, civitate liberata, in consulatu ipsius collegae. Ipse quidem lectus non est, neque legi voluit; eam autem servabat existimationem apud peregrinos, ut civibus suis consilio, precibus et interventu saepius prodesse posset.

Est aliquid tot tantisque irruentibus infortuniis animum servare aequum, constantem, fortem. Audiatis, quid tum perferendum, quid perficiendum fuerit.

Cum Russorum dux Hamburgenses, falsa spe deceptos, amplius defendere non posset, et, nequidquam iuvenum nostrorum sanguine profuso, urbem reliquisset, Francogalli, qui iam diu cives nostros tormentorum ictibus infestabant, urbem recuperarunt. Eligendi erant, qui urbem in fidem hostium vel dominorum iratorum dederent. Missi sunt die 30. Maii a. 1813 viri nobilissimi von Sienen, nuper Protosyndicus, Jo. de Chapeaurouge atque Noster ad ducem Francogallorum Vandammum, quem cum Harburgi frustra quaesivissent, in insulam Ochsenwerder profecti reppererunt. Ibi in posterum diem retenti sunt, sed iustitiam non impetrarunt. Quamquam Hamburgum a Francogallis sponte relictum erat, civesque a Russorum duce coacti, insignibus illorum rescissis, veterem reipublicae formam instauraverant, tamen infelici civitati a recuperantibus legum tutela orbatae imperata sunt quadragies octies centena millia Librarum (quadraginta octo milliones Francarum). Quod tributum ut minueretur et ex

parte saltem condonaretur, Imperatorem Napoleonem, tum Dresdae commorantem, precibus adierunt, qui, summum urbis magisterium tenente Ruedero, in Senatu municipali sedebant Jo. de Chapeaurouge, Jacobus Oppenheimer, Christianus Daniel Benecke, hodie Consul, Nosterque Sillemius. Cum Imperator superbe respondisset, non prius se illos esse recepturum, quam tributum totum esset solutum, legati nostri spe deiecti iam medio Junio mense redierunt. Nihil reliquum erat, quam et tributi illius partem quoque tempore imperatam et alias res innumeras ab hostibus, qui iustos dominos se haberi volebant, in dies postulas a civibus exigere. Officium arduum sane et odiosum cum ceteris viris bonis atque benevolis tum Sillemio animi mitissimi atque amicis et civibus maxime addicti. Mites vero atque indulgentes esse magistratus, belli duces, qui nobis imperabant, minime voluerunt. Non igitur mirum, eum Francogallis fuisse suspectum: quod inde cognoveris, quod cum aliis civibus inde a die 5. Aug. obses per aliquot dies in custodia retentus est.

Francogallis ex Germania repulsis urbeque nostra mense Maio anni 1814 liberata, primis civium comitiis, die 27. Maii anni 1814 habitis, libertatis

proclamatio rata est habita, magistratus veteres restituti, leges instauratae, tributa et vectigalia, quae anno superiore instituta erant, revocata; omnia vero, quae omnino turbata atque destructa erant sub hostium imperio, ut, si festinato opus esset, ad tempus constituerentur, Senatus voluit institui collegium viginti virorum, qui comitiorum vice Senatus auctoritati, si assentirentur, in trimestre legis vigorem tribuerent. Quod cum cives probassent, inter viginti illos cives etiam Sillemius est nuncupatus.*) Ad eos cum a Senatu referretur de priore ratione portorii exigendi revocanda, electi sunt Georgius Knorre, Christianus Nicolaus Pehmoeller, Sillemius atque Henricus Joannes Merck, qui, praeside Iuris Licentiate Moenckeberg, nunc Senatore Amplissimo, in rem inquirerent. Dissentiebant a Senatu arbitantes, portorii exigendi rationem antea variam atque aliis aliam omnino non repetendam, sed a principio simpliciore esse reddendam, omnibusque aequalem. Senatus rem ad populum deferendam esse censuit, populus iussit ratam esse habendam viginti virorum sententiam

*) Anderson's Sammlung der Verordnungen seit der Befreiung, Bd. I. p. 13. Lohmann's Rath- und Bürgerschlüsse, Bd. I. p. 116.

iisdemque committebat, ut singula huius legis capita una cum Senatu componerent.

Portorii rationibus ordinatis, collegium viginti virorum ad libertatem salutemque publicam stabilendam e civium suorum consensu Senatui proposuit, ut legati Londinum mitterentur, qui Principi Georgio, qui vice patris animo aegri in Anglia regnabat, iisque, qui res Anglicas administrabant, gratias agerent maximas propter eximia de libertate omnique nostra salute tuenda deque stipendiis legioni civitatum Hanseaticarum liberaliter expensis Anglorum merita. Iisdem mandatum dari voluerunt, ut cum rerum Anglicarum administratoribus agerent

- 1) de ponte Harburgico aliisque rationibus nobis cum regno Hannoverano communibus;
- 2) de agnoscendis chirographis, quae regni Hannoverani electi dederant anno 1804, se civitati nostrae debere 2,125,000 Banco-marcarum;
- 3) ne legio civitatum Hanseaticarum subito dimitteretur;
- 4) ut naves nostras a piratis tutas praestarent, iisque ubique terrarum ea commoda impetrarent, quibus fruerentur nationes gratia et auctoritate praestantes;

- 5) ne vectigal navibus imponeretur propter Pharam ab Anglis Helgolandiae sustentatam;
- 6) ut cursus publicus institueretur inter Angliam et Hamburgum, qui per Cuxhaviam veheretur;
- 7) ut res publicae atque privatae Hamburgensium a copiis foederatis occupatae dominis restituerentur;
- 8) ut civitatem nostram, libertate recuperata, tutam praestarent, ne alii rebus nostris se immiscerent;
- 9) ut horreum, quod civitates Hanseaticae haberent commune (Stahlhoff), inspicerent eiusque procurationem ordinarent, dominium vero commune, si civitates foederatae consentirent, vendere curarent.

Quod cum die 16. Junii ad Senatum referri placuisset, hic iam die 20. eiusdem mensis, quamquam legationem non necessariam habuit, cum per procuratorem nostrum Colquhoun, virum diligentissimum, rebus nostris satis prospiceretur, tamen huic optato viginti virorum cedendum esse censuit, praesertim cum et collegium rebus mercatoriis praepositum, cui praeerat Sillemius noster, et consensus fere civium nostrorum idem flagitaret. Legatis

praeterea mandari voluit, ut legatum Anglicum in urbem nostram mittendum curarent, de rebus vero Hannoveranis cum huius regni administratione, de libertate denique nostra stabilienda cum ceteris Europae principibus potius agendum est arbitratus. Tres deinde designati sunt: Syndicus Doormann, qui tum Lutetiae commorabatur, ex Senatus mandatis, Sillemius eorum, qui commercio prospiciunt, nomine, atque Joannes Parish, nunc Liber Baro de Senftenberg, in Bohemia nobilitatus, quippe qui tum e civium nostrorum numero Londini maximas haberet necessitudines, optimaque frueretur fama. Hoc Senatus decreto die 20. Junii accepto atque comprobato eodem iam die Sillemius collegis valedixit neque amplius consilio suo adiuvare potuit eam sectionem, quae die 16. Junii constituta erat a viginti viris ad mercaturam disciplinamque publicam denuo ordinandam. Electi autem erant huic negotio praeter Sillemium Christianus Nicolaus Pehmöller, Gabr. Gerh. Schwarze, Franc. Detlev. Biber*). Legatio iam proximo tempore profecta est in Angliam atque feliciter negotia sua peregit.

*) Haec excerpti ex Protocollo viginti virorum, cuius gravissima capita iam evulgata sunt ab auctore Magnifico in libro inscripto: Einige Abhandlungen über Gegenstände Hamb. Verf. 1835. p. 356.

Commercium populorum liberum diu interruptum bello finito restitutum ut in civitatis nostrae commodum verteretur, novae conditiones cum Anglia erant statuendae. De quibus, cum per legationem graviora impedimenta soluta, resque tota expedita esset, solemniter pactum est postea per viros imprimis rerum civilium et publicarum peritos, quos, cum de mercatura cum exteris paciscendum et agendum esset, optime officio satisfecisse non est, quod miremur.

In his ipsis negotiis occupatus nuntium accepit Sillemius, se die 31. Aug. a Senatu esse electum, qui Senatori Joan. Val. Meyero die 16. Oct. 1811 demortuo succederet. Senatus enim, qui cum hostes urbem nostram occupatam tenerent, sex senatorum amplissimorum iacturam fecerat, tum demum suppleri est coeptus*).

Satis notum est inter nostrates, quanta confidentia atque insolentia Francogallorum dux, princeps de Eckmühl, aerarium nostrum mercatorium diripuerit vel diruerit. Jure nostra civitas pecuniam hanc agnovit mutuo sumptam eamque vi exactam, ideoque regnum Francogallorum quasi de repetundis

*) Cf. Staatskalender 1811, p. 47, et 1816, p. 53.

postulavit per legatos publice missos, qui causas dicerent eorum, qui in aerario publico argentum suo nomine depositum habuerant. Ab his delegati sunt mensi Ianuario a. 1816 Lutetiam Parisiorum **Christ. Nic. Pehmöller***), nunc Senatoris natu maximae dignitate insignis, atque **Joa. de Chapeaurouge**; praesens erat legationi ex auctoritate Senatus Noster, qui die **27. Oct. 1816** de hac re cum regis Gallici ministris felici cum successu est pactus. e

Inter negotia publica, quae gessit extra ordinem et difficillimum et maxime diuturnum fuit officium illud disquirendi et discernendi de aere alieno, quod imperii Francogallici nomine cum civibus nostris contractum erat. Quae ex pace enim Parisiensi altera regnum Francogallorum aliarum civitatum civibus deberet, cum diu frustra agitatum esset, resque consulto differri videretur, **Austriae, Angliae, Borussiae atque Russiae** legati cum regis Francogallici ministro die **25. April. 1818** transegerunt, ut certa constitueretur summa cuique civitati

*) Qui huius rapinae historiam luculentissime perscripserat: *Geschichtliche Darstellung der Ereignisse, welche während der Blokade, in Folge der Verfügungen des Franz. Gouvernements, die Hamb. Bank betroffen haben.* Hamb. 1813.

solvenda.*) Cui pacto, ex quo civibus nostris in usuram annuam decies centena millia Francarum seu librarum vel pro sorte ducenties centena millia solvenda erant, cum Senatus Populusque Hamburgensis se adiunxisset, die 1. Oct. eiusdem anni Senatus proposuit, civiumque comitia comprobarunt rationes aequas, ex quibus pecunia illa distribueretur. Tum Senatores tres, inter quos etiam Noster, et duodecim cives electi sunt, qui hoc negotium gererent.***) Facile est intellectu, quanti fuerit laboris in rebus tam turbidis constituere, quid esset aequum et iustum. Meritae viris laboriosis gratiae publice sunt actae in civium conventu die 18. Ian. 1827.***)

Neque hoc ultimum fuit munus extraordinarium. Ubi summa peritia atque prudentia opus erat, res Sillemio est commissa, neque fere ullum otium ei est concessum.

Multa cum in ceteris Europae terris tum in Germania relictas sunt mala ex turbidis superioris aevi tempestatibus: multa ideo, quae iniuriis adnumereres, habenda sunt pro iure. Quae quis antea

*) Lohmann's Rath- und Bürgerschlüsse, Vol. II. p. 16.

**) Ibidem, Vol. II. p. 21.

***) Ibidem, Vol. III. p. 17.

aut vi aut usu occupaverat, ea nunc per leges possidentur atque exercentur. Eiusmodi sunt portoria iis pendenda, qui portus non habent, nedum iis prospiciunt. Haec iniquitas eo molestior est, si accedunt remorae rei privatae atque publicae, vexationes hominum aliaque incommoda, quae eo difficiliora sunt sublato, quo minor est civitas, quae vexatur. Ad difficultates iniquitatesque huius generis in portorio Stadensi vel Brunshausiano conditionibusque nautarum Harburgensium tollendas anno 1827 m. Novembri Hannoveram missi sunt Senatores Sillem et Mönckeberg I. U. Lt., alter in rebus mercatoriis, alter in iure, uterque in rebus publicis tractandis versatissimus.

Praeterea omnibus, quae ex ordine Senatores suscipere solent, muneribus eadem cum diligentia est functus. Ne in rebus minus gravibus commorer, quamdiu inter Senatores sedebat, iis adscriptus fuit, quibus rationes publicae cognoscendae et comprobandae erant; unde colligas, quanta eius fuerit apud cives suos fides, quanta negotiandi peritia. Iurisdictionem de iniuriis et litibus infra quingentas marcas currentes aestimatis, quam praeturam nuncupamus, ab anno undevicesimo usque ad vicesimum

huius seculi gessit. Anno 1823 provinciam obtinuit, quae nomen traxit ab insulis maioribus Bill- et Ochsenwerder i. e. iurisdictionem, disciplinam publicam omnemque rerum publicarum in hisce regionibus administrationem. In hoc munere praeter consuetam negotia imprimis Aedem in insula a bobus denominata vetustate sublapsam et ruinosam in melius restituendam curavit, cumque deesset pecunia, hanc primum mutuum dedit, postea condonavit. In iure dicundo, ubi res difficilis videbatur iudicatu, litigantes ab incerta iustitia ut desisterent, adhortabatur, quos si aliter reconciliare non poterat, pecuniam numeravit de suis.

Pro tot tantisque laboribus susceptis atque exantlatis, pro hoc praeclaro civium suorum salutem adiuvandi studio Divina sapientia meritum ei concessit praemium, cum Io. Dan. Kochio consule Magnifico die 26. Aprilis anni 1829 mortuo efficeret, ut Noster die 4. Maii hunc summum Magistratum sortiretur. Cum collega natu maximus Gu. Amsinck die 21. Iun. 1831 diem supremum obiisset, in Hospitio, quod Divo Georgio consecratum est, administrando locus primarius ad consulem secundarium, tum I. H. Bartelsium, transire debuerat. Sed. I. H. Heise, illo

témpore consul primarius factus, propter senectutem infirmior collegae iuniori Senatam habendum atque alterna vice tribunal supremum reliquit moderandum, curae vero Hospitio navandae nomen retinuit, quamquam negotia graviora gerere non poterat. Ita factum est, ut collega iunior I. H. Bartels, qui patroni secundarii nomen accepit, aliis gravioribus negotiis occupatus, sola senum atque aegrotorum tutela, qui in hospicio curantur, sibi retenta, Nostrum sibi eligeret vicarium, cui in Divi Georgii territorio iurisdictionem, disciplinam publicam atque ecclesiae patronatum traderet. Heisio gravius etiam aegrotante ipsique nomini patroni primarii renunciante, anno 1833 Noster cum nomine patroni secundarii inter primarii negotia etiam ipsius Hospitii administrationem assumpsit.*) Haec munera administravit temporibus dubiis, ne dicam turbidis. Ante annum 1834 pia corpora quae vocantur, i. e. Monasterium Divi Ioannis, Hospitium Spiritus Sancti atque illud Divo Georgio consecratum suos habebant magistratus, qui in territoriis eorum ius dicerent ceterasque res publicas atque privatas regerent; id quod, cum territoria illa in finibus agri publici sita sint, non

*) Staatskalender 1832 und 1833, p. 79.

sumptum tantum flagitabat non necessarium, sed etiam administrationem reipublicae ubique impediabat atque difficiliorem reddebat. Haec incommoda ut tollerentur, Senatus amplissimus die 21. April. anni 1825 voluntatem suam indicaverat,*) die 23. Nov. 1826**) populum Hamburgensem sententiam rogaverat de institutorum sacrorum territoriis agri nostri iurisdictioni adiungendis deque regionibus vel provinciis (Landherrschaften) aliter distribuendis. Quem cum sibi consentientem vidisset, 1829 die 18. Iunii exposuit, quomodo res ordinandae essent. Quae Senatus proposuerat, civibus sunt probata.***) Adhibitis quindecim viris res satis accurate est perpensa, atque mutatis iis, quae mutanda videbantur, die 16. Sept. 1830 nova agrorum distributio a Senatu proposita et civibus rata est habita,****) quam legem Senatus Populusque Hamburgensium quam primum provulgari atque observari voluerunt.

Sed inter omnes constat, ne de hominum plebeiorum turbis dicam, quid illo tempore, toti fere Europae fatali, contra hanc legem monuerint, qui,

*) Lohmann's Rath- und Bürgerschlüsse, Vol. II. p. 106.

**) Ibidem, Vol. III. p. 6.

***) Ibidem, Vol. III. p. 49.

****) Ibidem, Vol. III. p. 86.

cum cives optimo iure essent, quod in suburbio Divi Georgii habitaculum haberent, capitis deminutionem sibi imminere credebant. Diu res in utramque partem est agitata. Ipsa civium comitia initio senatus auctoritati non assentiebantur.

Noster suburbii incolis non satis prospectum arbitratus, cum ecclesiae patronus esset, etiam communi se patronum praebuit, eiusque causam pro virili parte sustinuit. Ad ipsum vero maxime haec quaestio pertinuit. Ecclesia enim eiusque antistes atque ministri antea sustentabantur ex Hospitii aerario, quod impendebat, si quid eos defecisset, accipiebat, si ecclesiae reditus maiores erant quam impensae. Ex institutis maiorum cum, qui in dioecesibus aerarium ecclesiae administrant, etiam rebus civilibus administrandis praefecti sint, Senatui Populoque Hamburgensium placuit, ut ecclesia ab Hospitio disiungeretur, aerarium, quod aderat, totum Hospitio servaretur, ecclesiae vero aerarium conderetur novum. Haec disiunctio quamquam non omnibus erat probata, plura tamen tulit puncta, atque praeparata est anno 1831, cum Sillemius ecclesiae curam ab Hospitio seiunctae susciperet, perfecta anno 1834, quo tempore, electis, qui aerario

sacro praeesent, eorumque adiunctis, ecclesiae cura ad suburbiorum praetorem transiit. Patronatum quo minus susciperet, Sillemius non absterritus erat discordiis, quae eo tempore exarserunt. Iustitia et aequitate ab omni partium studio aliena, animi sinceritate, integritate atque probitate civium suorum animos ita sibi reconciliavit, ut omnibus non modo diffidentiam eriperet, sed etiam persuaderet, amore se cives suburbanos non minore quam urbanos complecti. Libere enim confitebatur, Divi Georgii civibus antea non satis bene esse consultum. In Hospitii etiam administratione, ex multis mulieribus, quae commendatae erant, post centum annos primam recepit, quae in ipso suburbio habitaret, non nisi propter paupertatem atque corporis imbecillitatem morumque integritatem maxime dignam.

Neque animis eorum tantum, quibuscum vivebat, se carum esse voluit, sed posteris etiam memoriam suam caram reddidit. Munere enim, quod per biennium et sex menses gesserat, decessurus festo natalitatis Christi 1833 suggestum sacrum stragulo holoserico purpureo fimbriis aureis instructo, altare opere denticulato pretioso ornavit. Divi Georgii cives eorumque liberi aedificium sacrum hoc modo decoratum

cum vident, in memoriam sibi revocant dioecesis suae emancipationem et viri consularis, qui eos in libertate recuperanda fortiter adiuvit, labores, merita, iustitiam atque liberalitatem.*)

Viro tam laborioso, tam variis rebus et publicis et privatis distracto non defuit otium domesticum. In domo atque negotiis patroni, cui emendi vendendique peritiam debebat, permansit, quam diu vixit. Animi integritas, fides atque rerum gerendarum solertia illi tam probatae erant, ut Nostrum, posito tirocinio, adiutorem retineret, postea in negotiorum societatem reciperet.

Cum socius inciperet aegrotare, negotia erant plura atque maiora, quam quibus moderandis solus esset par, praesertim cum publicis muneribus, quae administrabat, se remove neque posset neque vellet, iisque vel minimum negligentia sua infligere damnum verebatur, socius mercaturae tertius arcessitus est initio anni 1815 Ioannes Amsinckius, Consul Magnifici filius et ipse de republica bene meritus. Quem quanti fecerit, qua persecutus sit gratia atque reverentia, ultima significavit voluntate:

*) J. W. Rautenberg, der Weg hinter uns, der Weg vor uns. Zwei Predigten beim Wechsel der Jahre 1833 und 1834, p. 2.

etenim, ut cetera taceam, totam ei reliquit tabularum pictarum collectionem. Huius socii opera eo magis indigebat, cum biennio post socium seniore Ioannem Schuback, quo etiam amico atque familiari usus erat, cuius memoriam semper pie coluit, die 31. Martii anni 1817 morte sibi abreptum videret.

Sillemius totus fere negotiis gravissimis atque studiis liberalibus deditus ex amicitia atque familiaritate sociorum insignique eorum urbanitate atque liberalitate honestissimam cepit delectationem: virorum autem optimorum usu atque consuetudine, cuius copiam fecit primum illorum, postea ipsius domus, animi alacritatem sibi allatam atque vigorem tantopere auctum vidit, ut conditionem mutare numquam animum induceret.

Sed laetitia atque hilaritas, quae regnabat in domo Schubackiana, patris familias morte est interrupta; vidua eius Charlotta Dorothea, nobili loco nata, e gente Pechliniana, diu luxit maritum. Noster, ut viduae, cuius amabilitatem atque mansuetudinem noverat, quantum in ipso esset, solatium afferret, domumque servaret, cui multa, ne dicam, omnia debebat, eam matrimonio sibi iunxit die 16. Maii anni 1825 in foro Holsatico Uetersen, ubi habitaculum

habebat socrus, vidua viri nobilissimi de Pechlin, duci Holsato-Gottorpie a consiliis secretis. Ita duas nactus est privignas, quas eo maiore affectu amore paterno, cum ipse ex uxore nullos videret liberos. Maior Elisabetha Guilelmina, anno 1805 nata, nupsit die 13. Sept. a. 1827 Adolpho Conrado Cordio de Restorf, Magno Duci Megalopolitano a consiliis cancellariae, filio Friderici Ioannis Petri de Restorf, qui regi Danorum cubicularius secundi ordinis fuerat, praedii Rockau domini hereditarii. Minorem Henriettam Mariam Amandam a. 1810 natam die 31. Oct. 1829 uxorem duxit Iasperus Ioachimus Bernardus Guilelmus de Oertzen, Magno Duci Megalopolitano a consiliis iudiciariis, filius Friderici de Oertzen, qui praestitit summo tribunali Parchimensi. Sex ex iis nepotes et duas neptes vidit natus, harum vero unam nuper morti succumbentem.

Domus semper plena erat delectationis honestissimae, elegantiae venustissimae: coetus apud se videbat frequentes cognatorum, amicorum, artificum, hominum denique doctorum. Antea hortum amplum Collaviae cum Schubackio conduxerat, quem eo mortuo solus suis impensis retinuit. Ultimis vero vitae annis quaque aestate rusticabatur in villa

ornatissima omnique supellectilis pulcherrimae apparatus instructa, quam ad Albis ripam in amoenissima regione Flottbeckiana sibi aedificandam curaverat. Vallem diu neglectam horto addidit arboresque, quae erant, venustissimo fruticeto floribusque nitidissimis eleganter variavit, rivulos duxit, lacus effodit inque spatio non amplo maximam ad spectus varietatem effecit, ut in tota regione nostra frustra quaeras hortum cultiorem atque gratiorem. 6

Neque solus perfrui voluit amoenis ruris deliciis, quae natura favente artes elegantes ibi offerebant, sed, quae eius erat liberalitas, et civibus et vicinis et peregrinis quovis tempore portas gratis patere voluit. Ecce fructus, quos peperit venustis a praceptoribus excitus, opibus adiutus, literis artibusque excultus! In ipso otio iucundissimo non erat otiosus: laetus non erat nisi in agendo. Ambulans per spatia, quiescens in casis, sedens in umbra arborum cogitabat de horto exornando atque amplificando.

At priusquam omnia exsequeretur, subita morte est abreptus. Raro aegrotabat, corporis animique vires etiam seni erant integrae: medicinam aspernabatur neque medicum vocari voluit, nisi periculo

imminente, quod remotius opinabatur, quam erat homini sano quidem, sed corpulento atque plethorico. Paucis quidem annis ante mortem iter instituit ad sanitatem firmandam in amoenissimas Rheni ripas, sed domi, ne anxius videretur, vix satis curiosus erat in valetudine tuenda. Itaque factum est, ut die 22. Febr. 1835 morbo correptus, quem levem putabat, apoplexia accedente, iam die 24. diem obiret supremum sexaginta quinque annos et octo menses natus.

Exemplo est Sillemius, quam difficile sit iudicatu de indole puerorum; a patre enim eius indoles minus apta habebatur gravioribus studiis, quamquam raro reperitur, qui studiis, quae vocamus humanitatis, non imbutus eadem mentis acie gaudet, pulcri sensu tam vivido, simili denique in omnium litterarum artiumque studiis tractandis habilitate. Bono autem, quod habuit, ingenio optime usus est. Optimam eruditionis suppellectilem, librorum dico praeclarissimorum multitudinem satis magnam comparaverat non patria tantum lingua vel Francogallica, sed etiam Hispana atque Lusitana conscriptorum. Gallice enim, Anglice atque Lusitane loquebatur; Hispanam vero linguam optime

intelligebat. Neque litteras tantum elegantiores, sed etiam disciplinam veramque eruditionem adamabat. Multa in eius bibliotheca reperiebas opera historica; ipsam Niebuhrii historiam Romanam possidebat eique operam navaverat, quamquam eius sententiam assequendo vel probando se imparem confitebatur.

Neque sibi tantum litteris vacabat, sed ipsas earumque doctores, quantum poterat, adiuvabat, vel hoc si non liceret, aestimatione sua afficiebat. Litteras apud nos non modo non damnum facere, sed laetius efflorescere voluit. Ut alia omittam, Sillemius imprimis suo consilio curavit, ut Observatorium nostrum astronomicum idoneis instrumentis instrueretur. Fuit apud nos institutum inveteratum ad mercaturam cum Russia adiuvandam viduasque eorum, qui eo navigassent, alendas; sed his adiumentis extra ordinem datis opus non amplius erat. Pecuniae igitur huius commercii Russici ne otiosae iacerent, sed potius cum omni mercaturae tum litteris prodessent, ille eiusque collega Hermannus Rosen proposuerunt, ut inde instrumenta Observatorio astronomico pararentur, ea vero summa retenta, ex qua foenore occupata tantae venirent

usurae, quibus, si quid tempore et usu detritum esset, hoc resarciretur, novisque si opus esset instrumentis, haec pararentur. Hoc consilium Senatus et omnes, penes quos huius rei erat arbitrium, comprobarunt.

Gymnasii instauratione diu dilata ne amplius differretur, idem ille potissimum suo effecit consilio. Itaque eximia urbanitate salutavit professores modo creatos animoque commoto iis gratulatus solemnem inaugurationem praesentia sua honoravit. Ita etiam monumenta in honorem virorum doctorum vel eorum, qui de patria nostra bene meriti erant, exstruenda pecunia adiuvit.

In mercatura exercenda non minus fortunam vidit secundam, quam solertiam contulit atque circumspectionem. Iisque artibus non in suum solius commodum usus est, sed aliis etiam eas prodesse voluit. Neque animi praesentia deerat umquam, quae, si quis consilium eius promptum non noverat, audacia videri poterat. Hac agendi celeritate multum profuit in negotiis gerendis. Sufficit moneri amicos eius de pecuniis, imperatori Austriae aliquando creditis, reprobante primum socio, collaudante vero, cum negotia optime gesta videret.

Urbanus ubique atque officiosus, laborando indefessus, omnibus affabilis, numquam morosus, iustus, aequus, animi integer tantam invenit civium aestimationem, ut saepissime de rebus gravissimis consuleretur, resque difficillimae diiudicatu ad eum deferrentur maxime familiae herciscundae seu hereditatis dividundae. Omnia eiusmodi negotia libenter suscepit atque religiose administravit. Praemia recusavit; ubi non potuit, non in suum usum vertere voluit. Magnas pecunias, quae hoc modo ei oblatae erant, cum detrectare non posset, in tabulis pictis emendis collocavit.

Hoc est principium picturarum colligendarum. Post annum 1820 tabulas pictas antiquiores emere coepit easque imprimis, quae lucos, nemora, colles, amnes, littora variasque ibi obambulantium species exhibent, omninoque topiaria opera adamabat, neque rhyppographos aspernatus est: picturas habebat obsoniorum, pecudum atque armentorum aliorumque animalium, officinarum, cauponarum tabellasque comicas omnis generis. Pictores vero, quorum opera asservavit, celeberrimi sunt Tenier, Ruisdael, van der Velde, Wouwerman, Saffleben, Thomas Wyck. Neque praeteritum modo aevum in picturis

magni aestimavit, sed si quam tabulam hodie eleganter pictam videbat, non minoris fecit eamque acquirendam duxit, ut et arti suus esset honor et artificio non deesset praemium, quo ad maiora incenderetur. Itaque cum, arte pingendi apud nos quoque in vitam reducta eiusque amore quasi expergefatto, viri harum rerum et amantes et periti tabulas pictas novas propalam oculis hominum exponendas curarent, maximo auxilio fuit huic rei Sillemius et instigando et, quod maximi est momenti, emendo. Ipse picturarum delectus prodit hominis mores.

Amicis erat fidelissimus, familiaribus obsequiosus, nemini adversus, miseris solatium, egenis opem ferebat, quantam potuit. Fronte semper gaudebat serena et omnes laetari volebat, ioca atque facetias adamabat. Multi sunt, qui meminerint, quanto gaudio egerit diem festum anniversarium quinquaginta annorum in eadem domo, in iisdem negotiis peractorum, quem cognati amique paraverant convivii, cantu, ludis scenicis aliisque solemnibus celebrandum. In delectationibus vero non nisi recreationem a negotiis quotidianis quaerebat. Industriae enim atque benevolentiae homines natos putabat.

De rebus divinis admodum liberaliter sentiebat, omnia in agendo niti persuasus: religionis quasi innovationem nostro tempore factam non admodum curavit, certe non probavit, conatu eorum hominum deterritus, qui modum excederent. Hos tamen ipsos potius tolerandos quam impugnandos vel opprimendos esse duxit. Libellos etiam de rebus religiosis nunc delicatius nunc flebilius scriptos minime adjuvari, minime tamen prohiberi voluit, libertatem ubique secutus atque animi vigorem.

Liberalitas eius iam ex iis, quae supra narraui, satis elucet: tamen non possum non lectori dare exempla maxime insignia. Ultimo vitae anno in aliorum commoda et publica et privata impendit septem millia Banco-marcarum.*) Ne tamen aut benevolentia gloriari videretur aut saepius, quam opus esset, vel impudentius adiretur, et consilio et opibus per alios iuuit, se beneficii auctorem occultans. Multae apud nos pecuniae legatae sunt in usus, qui vocantur pios, quae nomen traxerunt a testatore. In iis administrandis Noster aequè accuratus ac liberalis fuit. Eiusmodi sunt xenones seu habitacula libera pauperibus destinata a Deo

*) Vide Wöchentliche gemeinnützige Nachrichten, 1835, No. 51.

cognominata (Reineke-Reincken's Gotteswohnungen in vico Wassertwiete sita) atque schola Eimsbuetteliana, cui novum aedificium exstruendum curavit, siquidem pertinet ad fideicommissum Schelianum. Eiusmodi munera cum multi pro oneribus molestis habeant, ille iis copiam sibi factam credidit beneficiendi, multaque, si opus erat, de suis etiam donavit.

Singulari etiam patriae amore excelluit, neque munera tantum publica religiose administravit, sed sua ipsius pecunia adiuvit omnia instituta, quae saluti publicae prospiciunt. Anno 1815 adscriptus est societati eorum, qui opificum atque artificum commoda adiuvant, neque satis habuit partem suam conferre ad collationem annuam, sed tempus quoque atque operam navavit singulis negotiis.*)

In omnium adhuc est memoria, quanto studio affuerit iis, qui primum effecerunt, ut opificum et artificum opera praestantissima propalam ad aemulationem collocarentur. Ipse operarios eorumque magistros admonuit, ut sua quisque exhiberet opera laudabilia, idemque exemplo et suasionem

*) Vide Nachrichten von dem Bestand der Versammlungen und Preisfragen der Hamb. Gesellschaft zur Beförderung der Künste und nützlichen Gewerbe, 1835.

commovit homines divites, ut res emerent laude dignas, neque infra se positum esse arbitratus est, semet ipsum custodiam agere, ne quid laederetur, cum omnibus aditus patebat ad opera illa visenda atque contemplanda.

Etiam antea quovis tempore opifices, fabricatores, artifices, si quid magni suscepturi essent, modo operibus pares essent, viris horum peritis consultis, inter quos non possum non nominare artium mechanicarum peritissimum Ioa. Arnold. Libbertzium, consilio atque re adiuvit: raro tamen pecuniam dedit mutuam, sed plerumque aut res venditioni paratas emit aut faciendas locavit, etiamsi iis non indigeret. Gaudebat enim ita copiam sibi factam donandi iis, quibus optatae essent. Novissimi cuiusque inventi curiosus fontem ex profundo eliciendum, quem Atrebatensem vocant, etiam apud nos quaeri voluit, hominibusque huius rei peritis pecuniam dedit, quae cum consumpta esset, veritus ne institutum aliud, quod magnae urbis parti aquam suppeditat, inde quid detrimenti caperet, rem susceptam omittendam censuit.

Semper liberae reipublicae se et civem et magistratum esse memor nullum ordinum statuit

discrimen; ubicunque quid erratum vel delictum erat sive a divitibus sive a pauperibus, vel a nobilibus vel ab hominibus ignobili loco natis libere semper vituperabat veri amantissimus. Ut ipse libere iudicabat atque dicebat, ita aliis quoque eandem libertatem concessit; homines sibi obloquentes atque repugnantes, si quidem modestiam atque peritiam non deesse animadvertit, constanter pertulit; argumenta, non auctoritatem valere voluit. Ut in univ-
ersum subtilis erat iudicii, et cives suos et civitatem bene perspexit. Imprimis reipublicae constitutionem accurate cognitam habuit, eius defectum non minus quam praestantiam; sapienter vero monuit, iis, quae haberemus, contentos nos esse debere, quamdiu non meliora instituta essent.

